గాలం

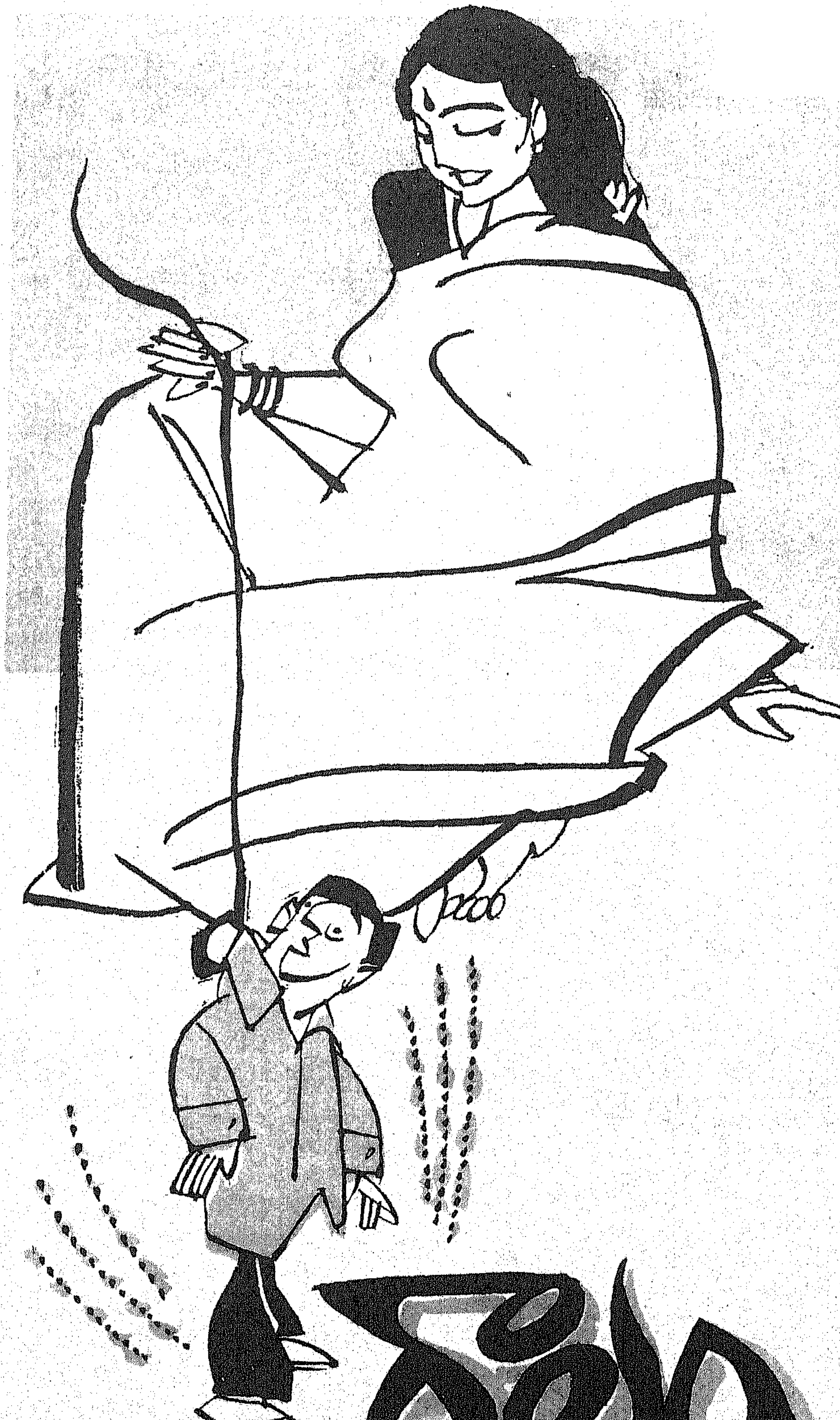

ఆనంద్ కుమార్

ఈదరగాలి.

వాన వెలిసిపోతున్న చప్పుడు. కిటికీ రెక్కలు టపటపా కొట్టుకుంటున్నాయి. గదిలో ఒంటరిగా తను!

సిగరెట్టు వెలిగించుకుని గట్టిగా దమ్ము లాగాడు రాజమౌళి. పొగ ముక్కు లోంచి వదిలాడు. గొంతులో వెచ్చగా ఉంది.

గదిలాంటి ఆ గుడిసెలోని హరికేన్ లాంతరు వెలగాలా, వద్దా అని మీమాంస పడి బిక్కు బిక్కుమంటున్నది. చాప మీద పరిచిన దుప్పటి మీద సిగరెట్టు నుసి పడకుండా జాగ్రత్త పడుతూ దిండు తీసి గోడకు ఆనించి దానిమీద ఆనుకుని కాళ్ళు బార చాచాడు రాజమౌళి. కాళ్ళ దగ్గరున్న ఎర్రని రగ్గు 'రెడ్ కార్పెట్'లాగా ఉంది.

ఒక్కసారి తానున్న పరిస్థితిని సింహావలోకనం చేసుకుంటున్నాడు రాజమౌళి.

బ్రతకలేక బడిపంతులని ఆంధ్రదేశం బిరుదిచ్చిన వృత్తిని స్వీకరించి కాకులు దూరని, చీమలు దూరని చిట్టడివి లాంటి ఈ ఊరికి వచ్చాడు తాను. ఈ ఊరు తప్పితే మరో ఊరు తెలియని ఈ ప్రజలకి (వాళ్ళ పిల్లలకి) ప్రపంచం గురించి చెప్పమన్నారు తనకు ఉద్యోగం ఇచ్చినవాళ్ళు. వెధవ సోషల్‌స్టడీస్! స్టెడీగా గొడ్లు కాసుకుందామనే ఆలోచన తప్ప మరో ఆలోచన లేని ఈ పిల్లవాళ్ళకి చదువు చెప్పాలంటే మహా బోర్‌గా ఉంది. ఈ ఊరికి హైస్కూలుకూడాను.

బడిలో పిల్లలు మొత్తం నూటా అరవై రెండు మంది. అందులో హాజరుండేవాళ్ళు ఏ తొంభై మందో! వీళ్ళకి పధ్నాలుగు మంది టీచర్లు!

ఆ పదో తరగతిలోని అబ్బాయిలు (అమ్మాయి లుండరు!) ఆరుగురు. అందరూ చిలకమర్తివారి గణపతి దగ్గర శిష్యరికం చేయవలిసిన వాళ్ళు. 'బాబూ! హుమాయూన్ కొడుకు అక్బరు!' అని చెప్పి, 'అక్బరు తండ్రెవరు, చిట్టి నాన్నలూ?' అని అడిగితే 'మీరు కాదు గదా?' అన్నట్లు అనుమానంగా చూస్తూ నిలబడతారు.

'స్టాఫ్‌రూమ్'లోకి వచ్చి తల బాదుకుంటే తన తోటివాడే తనలాగా అప్పుడే కాలేజీనుండి బయటకు వచ్చి ట్రెయినింగ్ కాలేజీలో ఆ కాస్త బి. ఇడి. పూర్తి చేసి కొత్తగా అప్పాయింట్ అయిన ఆ బాలకృష్ణ అక్కడికి తానేదో మహా ఓపికమంతుడయినట్లు 'ఓపిక ప్రధానమండీ, రాజమౌళిగారూ!' అంటూ మహా వికారంగా పోజు పెడతాడు.

'నాయనా, ఆ అక్బరు పాఠం తొమ్మిదో తరగతిలోనే చెప్పి ఉండాలే వాళ్ళకి. . .' అంటూ తన కళ్ళజోడుని తీసి ఓ సారి ఏదేదో బంగారపు నగ అయినట్లు శల్య

పరీక్ష చేసి మళ్ళీ తగిలించుకుంటారు ఆ ఓ. సి. కాలం నాటి సర్వయ్యగారు.

'తండ్రీ! ఎరక్కపోయి ఈ పదో తరగతిలో అడిగాను ఏవో రెండు మూడు ప్రశ్నలు వేయాలి గదా అని! ఇక ఇప్పు డున్న సిలబస్ ప్రకారం ఆ రాజ్యాంగం అవీ ఇవీ చెపితే ఆ అనుమానం మొహాల్లో ఆ ఎక్స్‌ప్రెషనూ కనపడదు. నిర్వికారంగా తమ కెందుకన్నట్టు వసిష్ఠము[illegible]ందుల్లా మొహాలు మాడ్చుకుని [illegible]ంచటం ఖాయం' అంటాడు తను.

ఈ ఊళ్ళో పంతుళ్ళంటే ఊరక కూర్చుని డబ్బులు మింగాలేక, కక్కా లేక అవస్థపడిపోతున్న పెసిమిస్ట్ల నుకుని యథావిధి వారికి సాయం చేద్దామనే ఉద్దేశంతో మామూలుగా పది పైసలకు పోసే పాలు గాని, పెరుగు గాని పంతులు శబ్దం వినగానే ముప్ఫయి పైసలకు తక్కువగా పోయరంటే, పోయరు!

తాను వేసుకునే స్ట్రెచ్ లాన్ బెల్ బాటమ్‌పాంట్లూ, సైకిడలిక్ షర్టులూ అదేదో 'జూ'లోని జంతువులా తయారు చేస్తాయి తనను వీళ్ళ ముందు.

ఈ ఊరంత [illegible]కు నచ్చిన విషయం ఒక్కటే ఒక్కటుంది. సరస్వతి!

అమ్మాయి నల్లగా ఉంటే ఉండచ్చు గాక! అంతమాత్రం చేత అందం లేదంటే తాను చస్తే ఒప్పుకోడు. హేమామాలి నితో పోల్చడు గాని, సినిమా స్టారంత అందంగా ఉందంటాడు. (బి.సి.కాలంనాటి సర్వయ్యగారిని అడిగితే ఈ వయస్సులో గాడిదయినాసరే అందంగా ఉంటుం దంటాడు. . . చాదస్తపు మనిషి!)

అవతలి వీధిలో కుమ్మరి మల్లయ్య ఇంటినుండి రాగయుక్తంగా 'కుసలంటే గద్ద, అంజనేయా' అంటూ కొండవీటి చాంతాడంత రాగం తీసి పాడుతున్నా డెవరో.

'వెధవ నాటకం! వీళ్ళకు నాటకం కూడాను. పైగా ఈ రిహార్సల్సు ఒకటి. ఎంతసేపటికీ ఈ రిహార్సల్సు ఆపి చావరేం' అని విసుక్కున్నాడు రాజమౌళి.

ఇప్పుడు తాను సరస్వతి ఇంటికి వెళ్ళాలంటే కుమ్మరి మల్లయ్య ఇంటి ముందునుండే వెళ్ళాలి. తన చేతి కున్న గడియారం వేపు చూశాడు.

రాత్రి పదకొండు గంటల ఏడు నిమిషాలు.

రాజమౌళి లేచాడు. బద్ధకంగా ఒళ్ళు విరుచుకుని తాను చుట్టుకున్న లుంగీ విప్పి అవతల పారేసి చారల చారల పైజామా తొడుక్కున్నాడు. నల్లని టెరి లిన్ మీద ఎర్ర డాట్స్ ఉన్న తన బుష్ షర్టు చేతులు పైకి మడుచుకున్నాడు.

మళ్ళీ గోడకు చేరగిలబడి ఆలోచనల మధ్య సగం కాలిన సిగరెట్టును ఎడం చేతిలోకి తీసుకుని, కుడిచేత్తో పక్కనే తెరుచుకుని పడి ఉన్న సిగరెట్టు పాకెట్టు లోంచి ఫిల్టర్ సిగరెట్టు తీసి పండ్ల మధ్య ఫిల్టర్‌టిప్‌ని నొక్కిపట్టి కాలుతున్న సిగరెట్టుతో వెలిగించుకున్నాడు. కాలు తున్న సిగరెట్టును కింద నేలమీద నొక్కి గదిలో ఓ మూలకు విసిరేశాడు. జేబులోంచి ఓ ఏలక్కాయ తీసి నోటిలో వేసుకున్నాడు. అలాగైతే సిగరెట్టు వాసన తగ్గిపోతుంది.

ఒక్కొక్క సామెత చూడడానికి ఎంత తేలికగా ఉన్నా, దాని వెనక ఎంత ప్రపంచానుభవం, వివేకం ఉన్నవో చూడు. వేయి మాటలతో చెప్పవలసిన దాన్ని ఒక్క వాక్యంలో పొందుపరిస్తే అదే సూక్తి అవుతుంది.

—డి. మర్ఫీ

బయట వర్షం పెద్దదయింది. టపటప మని వర్షపు బిందువులు కిటికీలో నుండి లోపలకు రాళ్ళవర్షంలా వచ్చి పడ్డాయి. లేచి కిటికీ తలుపులు మూశాడు.

ఈ రోజు ఆరు మార్లైనా, వర్షం మూలంగా ఈ గ్రామం మునిగిపోయినా సరస్వతిని కలుసుకోవలసిందే!

ఆ ఊరి [illegible]లో కాలేజీ చదువు కున్న అమ్మాయి [illegible] ఒక్కతే. సరస్వతికి ఇరవై ఏళ్ళు [illegible]. ఆ ఊళ్ళో ఆ వయసు వచ్చి పెళ్ళి కాని అమ్మాయి కూడా ఆమె ఒక్కతే.

దానికి కారణాలు అనేకం ఉన్నాయి. మొదటిది—ఆమెకు నచ్చినవాడు ఆమెకు నచ్చకపోవటం, లేక దానికి వ్యతిరేకం; రెండవది—కట్నం; మూడవది—కులం. ఆమె కులంలో అంతగా చదువుకున్న అబ్బాయిలు దొరకకపోవటంకూడా ఒకకారణం.

ఇప్పు డామె తండ్రి ఆమెను కాలేజీ చదివించినందుకు వాపోతున్నాడు. ఉన్నది ఒక్కగా నొక్క కూతురు. గారాబంగా పెంచాడు. అంతగా ఉన్నవాళ్ళేమీ కాదు. ఉన్న పొలా న్నేదో సాగు చేసుకుని కొడు కయినా, కూతురయినా సరస్వతే అనుకుని ఆ అమ్మాయిని కాలేజీకి పట్నం పంపిం చాడు తండ్రి. ఆ చదువుకి ఖర్చు పెట్టిన డబ్బు కూడబెట్టినా ఇప్పటికి కట్నం తయారవును.

కానీ, ఏదీ... ఆ బి. సి. కాలం నాటి సర్వయ్యగారు వదనిస్తేనా? 'చూడు, నాయనా! అమ్మాయి తెలివిగలది. చదివించు. అసలు ఆడది... ఆడది... ఆడది పుట్టిందనేసరికి ఎందుకయ్యా మీ రంత దిగాలు పడతారు? ఆడపిల్లంటే లక్ష్మి కాదుటయ్యా? ఈ ఊళ్ళో . . . ఇదిగో, నేను వచ్చినదగ్గర్నుండీ ఆడపిల్లల్ని ఐదో తరగతి దాటి చదివించిన వారు లేరు. పన్నెండేళ్ళు రాక ముందే పెళ్ళిళ్ళయిపోతున్నాయి. అసలు వేద కాలంలోనే భారతదేశంలో ఆడవాళ్ళంటే బాగా గౌరవం ఉండేది. ప్చ్. . . ప్చ్. . . ఇదిగో, నాయనా! నా మాట విను! మీ కులంలో అంతగా మంచి సంబంధం ఇప్పట్లో దొరకదు. అమ్మాయి చదువు పూర్తయేలోగా సంబంధం వెదుకుదువు గాని. తొందరపడబాకు. ప్రభుత్వం మీ కులాని కేమీ సదుపాయాలు చేకూర్చ డం లేదని బెంగపడబాకు. అమ్మాయి స్కాలర్‌షిప్పు సంపాదించుకోగలుగు తుంది. . .' అంటూ ఒకటే ఊదర కొట్టేసి, ఇప్పు డా అమ్మాయి కన్నెచెర విడిపించడం కష్టసాధ్యం చేసేశాడు ఆ తల్లిదండ్రులకు ఆ ముసలాడు.

రాజమౌళికి ఆ ముసలాణ్ణి చూస్తే ఒళ్ళంతా కంపరం పుట్టుకొస్తుంది. 'అయ్యా, సర్వయ్యగారూ! మీరు బి. సి. కాలం నాటివాళ్ళు. విలువలు మారు తున్నాయి. మీ రెందు కంత గొంతు చించుకుని ఉపన్యాసా లిస్తారు?' అంటాడు.

'అవున్నాయనా! అవును! ఏదీ, నా కేమైనా గంట పంట్నాం ఉందా—లేకుంటే రాయ్య మీసాల్లా... అనేమిటి? 'జపాటా ముస్టాచెస్' అంటారే మీరు అదే. . . ఆ మెక్సికన్ ఎవడో పెంచిన మీసాలు!. . . అల్లాంటి మీసాలున్నాయా? నేను చెప్పే మాటలు మీకు రుచించవు. ఏదీ . . . మీ కులం కాస్త ఎక్కువేగా? నీ కంటే తక్కువ కులం దాన్ని చేసుకో చూద్దాం. కావాలంటే ఈ ఊళ్ళోనే చూపిస్తాను. నీ అభ్యుదయం ఏమిటో తెలిసిపోతుంది' అంటారు సర్వయ్యగారు.

సరస్వతి ! !

'అయ్యా! నా కైతే అటువంటి పట్టింపు లేమీ లేవు గాని, మా ఇంట్లో వాళ్ళ సంగతికూడా చూడాలి కదా?' అంటాడు రాజమౌళి.

'అదీ సంగతి! ఏవీ నీ అభ్యుదయ భావాలు? ఉండగానే సరిపోతుంద టయ్యా? సమానత్వం, సోదరత్వం ఈ ఉపన్యాసాలు అందరూ ఇస్తారు. చేతల్లో ఉండాలిగాని...'

'ఆఁ! నా ఒక్కడితోనే మారుతుం దండీ లోకం?'

'మారదు గాక మారదు! కాని, నువ్వు విసురుతున్న ఇసుక ఎంతో తెలిస్తే సంతోషిద్దామని' అంటారు సర్వయ్య గారు.

'ఓల్డ్ డాగ్! డర్టీ రోగ్! నా సంగతి తెలియదేమో? కేరెజాట్‌గాణ్ణి నేను' అనుకుంటాడు మనస్సులో రాజమౌళి.

'నిన్నేమీ ఆస్తి పంచి పెట్టమనటం లేదు, నాయనా! నీ ఆస్తి భారతదేశం లోని కోట్ల జనాభాకి సరిపోదు. ఆస్తి పంచితే పేదరికం పోదు. కాని, నీకు నచ్చిన స్త్రీని పెళ్ళి చేసుకోవటంలో (చేత గావును కాబట్టి) పొరబాటు లేదే! అసలు ముక్కూ మొహం ఎరగని అమ్మాయిని ఓ సారి చూసి (ఒక్కటే సారి) వచ్చి, ఇష్టపడి పెళ్ళి చేసుకోవటం లేదా? అందులో కులప్రసక్తి లేనంత మాత్రాన నష్టం లేదు గదా?' అంటుం టారు సర్వయ్యగారు.

అక్కడితో తను అక్కడినుండి వచ్చే స్తాడు. 'ఇందులోనూ లోటుపాట్లున్నా యని కొంతమంది అంటూ. . .' మిగతా మాటలు తనకి వినపడవు. కాని, బి. సి. కాలం నాటి సర్వయ్యగారి మాటలు విన్న తరవాత తరిచి ఆలోచిస్తే, ఆయన గారు నిజమే మాట్లాడుతున్నారేమో ననిపిస్తుంది. తన చెల్లెలు గాక తను ఒక్కడే తల్లిదండ్రులకు. కనీసం రెండు తరాలు కూర్చుని తినగల ఆస్తి ఉంది, సరస్వతి తనకు నచ్చింది. కట్నం అవసరం లేదు. చేసుకుంటే ఏం?

లేచి తన సూట్‌కేసులో నుండి ఓ ఉత్తరాన్ని బయటకు తీశాడు రాజమౌళి. అది తను సరస్వతికి వ్రాసిన ఉత్తరానికి జవాబుగా ఆమె వ్రాసిన ఉత్తరం. గుడ్డి దీపానికి దగ్గరగా కూర్చుని ఆ ఉత్తరాన్ని ఇరవై రెండోసారి శ్రద్ధగా చదివాడు.

'ప్రియమైన రాజమౌళిగారికి,

మీ ఉత్తరంలో నే నెంతో అందంగా ఉన్నానని పొగుడుతూ వర్ణనలు వ్రాశారు. ప్రేమిస్తున్నాననికూడా వ్రాశారు.

కాని, నేను మీ అంత అందంగా ఉంటానా? ప్రేమంటే ఏమిటో నాకు తెలియదు గాని, మీరు నమ్మలారో నమ్మరో—మీరు ఈ ఊరు వచ్చిన దగ్గరనుండీ రోజూ మిమ్మల్ని చూస్తు

న్నాను. అసలు చూడకుండా ఉండలేక పోతున్నాను. మీరు రోజూ మా ఇంటి ముందు నుండేగా బడికి వెళ్ళేది!

నన్ను కలుసుకోవాలని వ్రాశారు. కాని, ఎలా వీలుపడుతుంది? రేపు మా నాన్న గారు ఊరికి వెళుతున్నారు. నాతో మాట్లాడటానికి వస్తారు కదూ? రాత్రి ఇంటివెనక తలుపు తెరిచి ఉంటుంది.

మరి ఈ ఉత్తరం చదివిన తరవాత దయచేసి చించివేయండి. లేకపోతే నా మీద ఒట్టే!

మీ

—సరస్వతి.'

రేపు! అంటే ఈ రోజు! రాత్రి!

ఉత్తరం మడిచి దీర్ఘనిశ్వాస విడిచి ఆ ఉత్తరాన్ని చించేశాడు. తలుపులు తెరిచి బయటకు విసిరేశాడా ముక్కల్ని.

బయట ఇంకా వాన కురుస్తూనే ఉంది. వీధి దీపాల వెలుగులో వర్షపు బిందువులు పగడాల్లా మెరుస్తున్నాయి. చల్లని గాలి దక్షిణం దిక్కునుండి వీస్తున్నది.

అరున్నరలో 'నీ జాతి లచ్చనంబు . . .' అంటూ పద్యం వినిపిస్తున్నది కుమ్మరి మల్లయ్య ఇంటినుండి.

చెప్పులు తొడుక్కుని బయటకు వచ్చాడు రాజమౌళి. తలుపులు దగ్గరకు వేసి గొళ్ళెంపెట్టాడు. మొహంమీద వచ్చిపడిన జల్లు పూలవర్షంలా అనిపించింది.

తల వంచుకుని గబగబా దారిలో ఓ పక్కగా నడవటం మొదలెట్టాడు. వర్షం మూలంగా దారంతా పైకి చదునుగా కనపడుతున్నప్పటికీ అడుగులు వేస్తుంటే బురద అవుతున్నది. వీధిదీపాలు ఏడుస్తూ వెలుగుతూనే ఉన్నాయి.

పది ఇళ్ళు దాటేన తరవాత మలుపు తిరిగి కుమ్మరి మల్లయ్య ఇంటిముందు నుండి వెళ్ళాలి తను. వర్షం ఎక్కువయింది. నుదుటిమీదకు పడుతున్న వెంట్రుకలు తడిసి నుదుటికి అంటుకు పోయాయి.

మలుపు దగ్గరకు వచ్చి బిగదీసుకు పోయాడు రాజమౌళి. మల్లయ్య ఇంటిలో నుండి ఎవరో గొడుగు వేసుకుని లఘుశంక తీర్చుకోవటానికి బయటకు వచ్చారు.

రాజమౌళి రెండడుగులు వెనక్కి వేసి ఊపిరికూడా పీల్చకుండా నిలబడి పోయాడు. రెండు నిమిషాలు అలాగే నిలుచున్నాడు. ఈ రెండు నిమిషాలూ రెండు యుగాలుగా తోచాయి. మనిషి పూర్తిగా ముద్దయిపోయాడు.

ఆ మనిషి ఎవరేనా కాని మలుపు తిరిగి, 'ఏం పంతులూ, ఇక్కడ నిలబడ్డావు?' అంటే తన దగ్గర ఒక్కటే సమాధానం ఉంది. 'మీ నాటకం రిహార్సల్సు చూద్దామని.'

ఆ మని[illegible] [illegible]పు తిరగలేదు. మళ్ళీ రెండ[illegible] [illegible] వేసి తొంగి చూ[illegible] [illegible]. ఎవరూ లేరు.

గబగబా అడుగులు వేసి ఎవరో తరుముతున్నట్లు మల్లయ్య ఇల్లు దాటాడు. నాలుగిళ్ళు దాటగానే సరస్వతి ఇల్లు. రెండిళ్ళ మధ్య ఉన్న సందులో నుండి ఇంటి వెనక్కి వెళ్ళాడు. తలుపు నెట్టాడు. తెరుచుకుంది. కలకత్తా మెయిల్‌లా కొట్టుకుంటున్నది గుండె. నెమ్మదిగా లోపలకు రెండడుగులు వేశాడు. వెనక తలుపు మూసుకుంది. గొళ్ళెం వేశా రెవరో!

'అరేయ్! రండ్రో రండి! దొంగ దొరికాడు' అని బయటినుండి కేక.

చటుక్కున వెనుదిరిగి మూసుకుని ఉన్న తలుపుల వేపు చూసి నిశ్చేష్టుడయి నిలబడిపోయాడు రాజమౌళి.

* * *

పెళ్ళికూతురయి కూర్చున్న సరస్వతిని పట్నం నుండి వచ్చిన స్నేహితురాలు ప్రసూన అడిగింది: 'అయితే, ఆ తరవాత ఏం జరిగిందే?'

'ఏం జరుగుతుంది? పాపం! నాకు కాబోయే శ్రీవారు చిక్కుకుపోయారు. పెద్దమనుషుల ముందు ఒక్కటే మాటతో గౌరవంగా తప్పించుకున్నారు. ''నేనా అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకుందామనుకున్నాను. అందుకే ముందు అమ్మాయి ఉద్దేశం కనుక్కుందామని వచ్చాను. ఈ విషయంలో వాళ్ళ నాన్న నడగటంకంటె ముందు ఆమె అభిప్రాయం ముఖ్యమనిపించింది నాకు'' అని. అంతే!'

'మరి అంత రాత్రి వర్షంలో ఆయన రాక కోసం కాచుకు కూర్చున్న దెవరే?'

'అదే—ఆ నాటకం వేస్తున్నారని చెప్పలేదూ? అందులో నాకు వరసకు అన్నయ్య ఒకాయన ఉన్నాడులే ఆయన! ఏమో? ఇలా ఉత్తరాలు రాసి రాసి ఆ తరవాత ఏమిటని నిలదీసి అడిగితే సరదా కోసం రాశానని తప్పించుకుంటే?' అని చిన్నగా నవ్వింది సరస్వతి.

పకపకమని నవ్వుతూ, 'ధర్మశాస్త్రాల ప్రకారం వివాహాలు ఎనిమిది రకాలుట! ఆ ఎనిమిది రకాల్లో ఈ రకం వివాహం ఉన్నట్లు లేదే?!' అంది ప్రసూన. ★